1875. VII. évfolyam. 165. szám. Szerda, augusztus 25.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni, hajdu-böszörményi és székelyhid-kerületi „függetlenségi párt" közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:
Helyben es postán küldve:
Egy évre 10 frt — kr. ¼ évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „
Előfizetési pénz s minden közlemény: *Főpiacz, Vecsey-ház földszint* a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.
Előfizethetni helyben:
Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési dij:
Öthasábos petitsorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért:
Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.
„Nyilt-tér"-en megjelenő közlemény öthasábos sorra 15 kr.
Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugy szintén kéziratok sem adatnak vissza.

Kossuth Lajos
neve napján
aug. 25. 1875.

Dicsőségben fürdött a nemzet,
Mint napsugárban a határ, —
Jogot s tekintélyt visszaszerzett,
Egész világ csodálta már;
De vészfelhő közelge gyorsan —
És zsibbadás vak éje lett:
Ott láncz csörög, itt fegyver lobban,
. . Véritélet a hon felett!

Midőn az éjnek éjszakája,
Könyörtelen ijesztve járt;
Távol ködéből hinte rája
Egy „fény-csillag" reménysugárt.
E fény-csillag sarkcsillagunk lőn,
Ki rá tekint nem téved el;
Sugárai szikrázanak hőn,
Hogy tőle megreng a kebel.

Fátyolt vetének a multra
A jólétben uszó nagyok, —
Pedig a tőr szivbe szurva, —
Beforhatlan sebet hagyott . .
A fátyolon tul, tiszta fényben
Viraszt a tiport jog felett,
Ki látja, mint pirit a szégyen —
S azért nem gyülöl, — csak szeret.

Midőn a sors haragja zugott.
Emelt fővel merészen állt,
A szirtkolosz igy várja, tulzott
Dühével a bősz tengerárt.
És elsimult a renge hullám,
A nagy s a hü el nem veszett,
Prometheüsz kinjára jutván,
Nem gyülöl ő, csak áld, szeret.

És látva, hogy a hon határán
Pártküzdelem tusája forr —
Zengő szava vesékbe szállván
. . Fenlángol a csipkebokor.
A törpe bölcsek s Mesiások
Leomlanak e láng előtt . . .
Az igazság mély medret ásott,
Megrázva szivet és velőt.

Él hála égnek! épen erőben,
Ki nemzetét nagygyá tevé:
Ha egy reménye van menőben,
A másik fényben lép elé . . .
Ha szelleme édes tejével
Nem ápolná a nép hitét:
A közösügy gyomja verné fel
Önállósága érzetét.

Arczán, az évek gyors ekéje,
Bár mély barázdákat vona;
Imáz e nép, hogy még elérje,
Midőn ismét nagy lesz hona.
Szivoltárán a honszerelmet
Ifjui lélek lengi át,
S naponta Vesztalángja mellett
Hazánkért mond buzgó imát.

Ó nem tanult kegyért esengni,
Mint annyian kortársai.
„Törik, de nem hajlitja semmi!"
Mig oszlopok agg vállai.
A történet muzsája egykor
Nevének Patheont emel;
Megdönthetlen eszméje — hegysor,
Század ködén sem tünhet el.

Midőn az év hulláma gördül
S földszinre vet Lajos nevet:
E nap Kossuthnap. Drága gyöngyül
Szemünkben a köny is nevet.
Örül a nép dicső fiának,
Kit uj Rodostó keble vár;
Szavára lánczok pattogának
S rabgondolatnak nyilt a zár.

Kossuth napján sok millió sziv
Titokban föld porába hull.
A Máriusz keserve felhiv:
„Tett!" zeng Kárthágó ormiról,
Éljen soká a hon javára,
Ki ily igaz könyet zokog!
Győzelemig föl, föl s ne hátra:
Hazánk örökre élni fog!

(DERBECZEN.)

A czimháboruhoz.

Budapest, aug. 24.

Megvallom, nem értek egyet azokkal, kiket kellemetlenül érint, hogy a debreczeni értekezleten a czimkérdés, a házi perpatvarnak ez erisalmája, ismét vita tárgyát képezte. Kell ugyanis, hogy már egyszer szemtől-szembe tisztába jöjjünk a tömörülést zavaró választal természete fölött. Spanyolfal-e az, papirból készitve és az „elvhü," „baloldal," „48-as" „függetlenségi" karczolatokkal kiczikornyázva, avagy valóságos chinai bástya, meredek és áthághatlan egészen azon pontig, hol a „piros rózsa, fehér rózsa" miatt egymás hajába kapnak az „elvbarátok."

Én azt hiszem, sem nem spanyolfal, sem nem chinai bástya a czim, — mely fölött a disputának égiháboruja szájból, tollból röpiti a menyköveket; még csak nem is sokféle szinü zászló, melyről különböző elvek tarkálanak: hanem amolyan vesszőparipa azok alatt, kik személyes nagyralátásból, meg egy kis tekintélyt affectáló szeszélyből ragaszkodnak a régi pártelnevezéshez, mint „48-as," semmitmondó sallanghoz, mint „elvhü," a megszokás által feltolt érthetetlen mondáshoz, mint „baloldal."

Gyöngeség ez, mely nem áll jól öntudatos politikusoknak; játék a szavakkal eszmék rovására, mi nem kell higadt férfiaknak. Oly gyöngeség, oly játék, minőt csupán az öregkor és gyermekkornál találhatunk még a politikában is. Mankó kell az öregnek, csecsebecse a gyermeknek, halad ez is, az is, de fölemelkedni a porból egyikök sem tud. Öreges czim a „48-as," gyermekes az „elvhü;" az egyik mankó, a másik csecsebecse; kicsinyes, játékszerü mindkettő. Viszonyaink között tipegő tehetetlenséget, vagy pajkos könnyelmüséget tételeznek fel, mert közvetlen okai, hogy pártunkban nincs meg a magasztos czélokhoz szükséges férfias komolyság, és a nagy nemzeti törekvések sikeréhez szükséges összhang. Tehetetlenség, játsziság összemüködnek, hogy a röghöz kössék, haladásában megakadályozzák hazafias politikánkat.

Valóban, midőn a függetlenség hatalmas jelszava áll előttünk, mint lelkesitő vezéreszme és végczél, midőn elveink varázserejében oly hatalommal rendelkezünk, melylyel törpévé verhetjük ellenfeleinket: akkor szerfölött kár gyermekeskedni az „elvhüség" mézeskalács bábujával, s ha nem veszélyes, minden esetre nevetséges zsémbelni a régi sipládán az unalmasságig egyhangu „48-as" czimlitániát.

Hiába mondják aztán nekem, valamint hiába tisztelt barátomnak az „Abauj-Kassai Közlöny" szerkesztőjének, hogy „ha a czél egy, ha csupán az eszközök megválasztásában van különbség, bünös merényletet követ el az, ki a czél után törekvőt eszközei megválasztásáért lesujtani törekszik." Bocsásson meg a „Szabadság" általam nagyrabecsült szerkesztője, de lapjának e mondása a mily szépen hangzanék csalogánydanának, ha valamelyik árnyalat „eszközei"-ben már feltalálta volna a 67-es kiegyezést szétrobbantó puskaport: ép oly szomoru varjurákogássá válik, midőn a czimnél tovább nem terjed eszközeik megválasztásának bölcsesége. Igy csak az „aggszót" szokás kovácsolni, hogy eredményül még se kerüljön ki egyéb, mint a megrenditő bizonyság, hogy „bünös merénylet"-re vetemedtek azok, a kik a név kedveért feláldozzák a czél egyetlen eszközét a — „tömörülést." És ezért a merényletért azokat éri a szigoru felelősség, kik nem sokan vannak ugyan, mint külön verbuváló 48-asok és elvhüek, de mégis tetszenek magoknak e szerepben, mint a csárdában magamagát muzsikáltató számadó bojtár.

Ha a czim egyedül eszköz, még pedig, ha mint a 48-asok és baloldaliak állitják „loyalis" eszköz: akkor azonos elveink daczára az a jelentékeny különbség van közöttünk és a többi árnyalat között, hogy mi még a névben is vaseszközzel rendelkezünk, vas lábakon járunk: ők ellenben pártczimeiket az opportunitás alá keritik üveglábakul. Törékenységét semmi sem bizonyitja jobban ez üveglábaknak, minthogy Csanády Sándor 48-asságának csupán eredetét „a dicső multat és millió rabszolgák felszabaditását" tudja elrecitálni, horderejéről, terjedelméről, és lényegéről semmit. Föl kell róla tenni, ha ez igy tart tovább is, hogy a 48, mint nevezetes évszám és fényes történelmi emlék uralja meggyőződését, a jövőt egészen kihagyja számitásából. Neki 48 az, mi a pápának a csalhatatlanság. Előtte semmi, utána semmi. Az „elvhüek" és „baloldaliak" programmjának törékenysége ben van e kérdőjelben: mihez és meddig hüvek? Tisza Kálmánhoz az elváruló mesterhez-e, vagy a balközép taktikából több izben mintázott s rövidebbhosszabb létre eresztett „kijelentéseihez."

Hopp megálljunk! mert hát tollam rá kezd fanyalodni a keserü polemiára, melyet pro és contra kezdtek és a „czimháboru" gunyneve alatt foglalhat helyet pártunk történetének évkönyveiben. Pedig isten látja lelkemet, a háborut vérig keseriteni nem szándékozom, tollat tulajdonkép csak azért ragadtam, mert egykét figyelemreméltó pontot fedeztem föl a nagyváradi „Szabadság:" „Hol állunk hát?" feliratu czikkében. Azt mondja: „A mi meggyőződésünk ez: mig a közjogi ellenzék árnyalatai egymás közt vitáznak oly valamiért, a mit csak elsőbbség utáni vágynak lehet nevezni, az ellenzék diadalra nem jut; mig a közjogi ellenzék árnyalatai egy közös, minden árnyalat által elfogadott czimet föl nem találnak, az ellenzék csak magamagát fogja gyöngiteni." Aláirom e szavakat egy kis formulázással a névre vonatkozólag, melyet a „Szabadság" ugy látszik, oly ismeretlen világrésznek tart, hogy tréfás kedvében talán még czimfölfedezés végett utnak inditana egy nyelvészekből és politikusokból álló expeditiót és még akkor is kétes, vajon a 48-asok és elvhüek elismernék-e szárazföldnek, mit egy közjogi Columbus fölfedez. Eddig legalább nem mutatnak hajlamot rá, és Kossuth ugyancsak szerencsés, hogy nem kerül a 48-asok kezei közzé „függetlenségi" czimajánlása miatt, mert bizony megtörténhetnék, — hogy az árnyalatok spanyol büszkesége Csanády „vezérbajnoki" tekintélye, s Irányi még a legfőbb inquisitio elé idéznék, mint „elvtagadót," ki érthető czimet adott, a czimer helyett — közös pártnévül. Küzdjék tehát csak le az elsőbbségi vágyat a kisebb 48-as és elvhü árnyalatok: akkor mindjárt feltalálják a közös czimet is. Nem kell hozzá ördöngösség, mert hisz a közös, minden árnyalat által elfogadható elnevezés megvan, górcsői vizsgálódás nélkül is fölfedezhető ama partnévben, melyet Kossuth Lajos maga közös czimül ajánlott.

Na persze ezzel megint csak a régi kerékvágásban, azaz a czimháborunál vagyunk. Legelőször is visszautasitják a közös nevet azok, a kiknek nem elég nagy tekintély Kossuth Lajos, mivelhogy nálánál sokkal nagyobb ama vaskalap, mely Irányi Dániel bóbitáját fedi a „függetlenségi" szabad szellő és a pártvezérségi jégzápor ellen. Nem kell továbbá a Kossuth Lajos által közös pártnévül ajánlott czim azoknak, kik óhajtják az ország „önállóságát", de a „függetlenség", noha egyértelmü amazzal, előttök rémséges szó, melyet csak keresztet vetve ejthet ki egy jámbor politikus habozása. — Mert hát e szó brrr .... izé .... izé .... de .... ugy hogy .... mégis .... mindazáltal .... Ép azért csak viaszkoltáron viaszkistenség előtt imádják azt a szabadságot, melyet sápitó anyámasszonyok, riadozó lelkiismeretüek, titkolódzó jezsuiták, ravasz machiavellisták nem vivtak ki soha. Férfias politikának ismérve a nyilt, egyenes föllépés, a kishitüek, szenteskedők gyöngék és gyávák szoktak kapaszkodni talizmán gyanánt oly zászlóhoz, melynek rudját Kossuth Lajos találó szavai szerint Tisza Kálmán ur egyszer bevonta az államférfiuság mázával, de aztán a lágyelméjü puhult lelkü közvélemény bele is jutott szépecskén a közösügyi hinárba. Ha már egyszer felültünk a zászlónyél mázának, ha lépen ragadtunk, helyesebben ha oly oktalanul jártunk e mézesmázos ruddal, mint báró de Manx kalandjaiban a nyalánk és vigyázatlan medve: talán csak megelégeltük a szavak egérfarkán kérődző államférfiuság ama válfajait, melyek a 48-as meg elvhü kezdőzéssel akarják eltakarni az öreg ránczokat, és parókával a tejfölös állat.

Mi a czélunk? Magyarország legyen egész kormányzatára független, szabad, semmi más országnak vagy nemzetnek alá nem vetett ország. Röviden, velősen, czélunk a — függetlenség.

A kérdés már most az, szintén czélja e a 48-as és elvhü, meg nem tudom micsoda árnyalatoknak az ország függetlensége, vagy nem? Ha igen, akkor elvbarátok vagyunk, s a további kérdés közöttünk csak az, melyik azon „közös" pártnév, mely a közös czélt legkorrektebbül fejezi ki. Mondani sem kell, hogy a függetlenség közös czélja nevében hordja a közös czimet is. E szónál kifejezőbbet, teljesebbet lámpással sem találhatnánk, bár Csanády ur lámpása oly roszul világit, hogy Kossuthnak hozzá intézett levelében sem képes feltalálni a nevet, melyet a számüzött óriás részint tölcsérrel, részint vesszővel igyekszik beleverni.

Hja, mikor Csanády ur és a vak vezetése után világtalanul kullogóknak van egy uj bogaruk, mely által kiturni vélik az egyszerübb, érthetőbb, kifejezőbb „függetlenségi" czimet, s ez az ujabban felkapott „közjogi ellenzék."

Talán jobb e név? Nem, sőt határozottan rosz. Rosz először azért, mert Csanády ur ép ugy nem tudná határozottan körvonalozni, mit ért „közjogi törvények" alatt, a mint a „Szabadság" nem tudná meghatározni, miért 48-as és miért nem függetlenségi. Nagy-Brittania jogászai között szintugy véleménykülönbség tárgya a közjogi törvények természete, valamint a magyar államtudósok előtt is. Máskép értelmezi a gyakorlat Angliában, máskép Németországban és máskép nálunk. És végtére, ha a különböző felfogást ki is egyenlitenők itthon, a „közjogi ellenzék" bőséges takarója alatt egy gyékényen árulhatnánk a nemzetiségekkel is, a kik szintén „közjogi" árnyalatot képeznek és Irányi ur szenvelgően és pedansul czifrálkodó „európai látköre" meg is szokta őket ölelgetni néhanapján. — A „függetlenségi" párt takarója nemzetiségi törekvéseket nem fogad be, bár nyelv és valláskülönbség nélkül szivesen látja táborában azokat, kik Magyarország függetlenségéért küzdeni vállalkoznak. Itt is egy különbség tehát „név és név" közt.

A „közjogi ellenzék" czime ugy látszik, nem egyéb ama bibliailag ismert tüfoknál, melyen az egyesülés tevéjét keresztül akarják bujtatni, noha meg lehetne irva a szentirásban, hogy könnyebb a tevét keresztülhajtani a tüfokán, mint elérni, hogy a „vezérbajnokok" „vezértekintélyek" álláspontjukkal ne zavarják minduntalan a tömörülést. Mégis csak rettenetes, hogy két éven át nem lehet értekezlet, nem lehet gyülés, hogy egyik-másik „nagyság" meg ne zavarja „kijelentésével." — Miattam ugyan kijelenthetné értekezleten bárki 48-asságát, mert engem politikai elveimben és feltevéseimben az efféle bogaraskodás meg nem zavar, de megzavarja a népet kétes és gyanusitó megjegyzéseivel, s mi legfőbb, alkalmat nyujt az ellenfél sajtójának magát az ügyet rosz világitásban tüntetni fel. Igy például ránk rosz hatást a világért sem tett Csanády ur kijelentése a debreczeni gyülésen se, de bezzeg faragtak belőle politikai tőkét a kormánylapok, sőt az értekezleten részt nem vett elvtársakra is boszantólag hatott a jelenet.

Én is tápláltam aggodalmakat az „államférfiui" politika bársonyszéket hajszoló napjaiban a „függetlenségi" czim ellen. Tovább megyek, elhamarkodottnak tartottam fölvételét, de azon pillanatban, a mint Tisza Kálmán érdektársaival elvet, zászlót, pártot elcsempészett a tulsó táborba, megszünt az ok az aggodalomra, és egyuttal beállt a politikai szükség, hogy nem vitatkozó néven az alá a zászló alá csatlakozzunk „elvhüek" csak ugy, mint a 48-asok, mely Kossuth Lajos saját bevallása szerint hozzá legközelebb áll. Meglehet, hogy Irányi és Csanády, meg maroknyi hiveik nélkülözhetőnek tartják táborában az oly tehetséget és tekintélyt, mint Kossuth Lajos, mi közöttünk azonban még nincs oly nagy, ki pótolhatná Kossuthot, mert Kossuth mindenkit pótolhat, őt senki. Neve maga egy manifestum. Eszméi, czéljai, politikai nagysága, multja és jelleme, egy nagy nemzeti kilentés. Mi örülünk, hogy van párt, melyről már csak czime miatt is, elmondhatja Kossuth, hogy ahoz legközelebb áll. Nem tehetünk róla, ha másoknak nincs inyére e nagy férfi szellemi vezérlete alatt állani.

Meglehet különben az is, hogy Csanády ur föllépéseivel erőnek erejével el akarja érni, hogy nehányad magával duzzogónak maradjon a függetlenségi csárda kuczkóján, ezt el is érheti nem sokára, mert rövid idő alatt tisztában kell lennünk: ki küzd velünk egy név, egy zászló alatt, hogy tájékozhassuk magunkat, mert a ki nem velünk, az ellenünk, bárki fia legyen. Igen, tudnunk kell hol, kik és hányadán állunk és ép azért Kossuth szavaival élve: „veletek, ha akarjátok, nélkületek, sőt ellenetek, ha nem akarjátok." „Legyen hát harcz", ha máskáp nem lehet. Elég volt a kiméletes huzavona, pártterjesztő zürzavar ekkoráig: t i s z t u l j u n k!

Verhovay Gyula.

— **Magyar bárói** „méltóságot" kapott báró Fehérváry Géza. Reméljük, hogy az illető ez uj czimnek igyekszik is megfelelni.

— **Huszonhárom törvényszék** feloszlatását tervezi ismét a kormány, és pedig ennek keresztülvitelével siet, hogy a megyekikerekités annál gyorsabban jöhessen létre.

— **Simonyi b.** keresk. ügyért is felkeresé az ungvári küldöttség a törvényszék megtartása érdekében; ez megigéré, hogy ha az ügyet igazságosnak találja, védni fogja a min. tanácsban.

— **A horvát-tót** országgyülés e hó 23-án megnyittatott.

Bécs, aug. 23.

— A „Debreczen" szerkesztőjéhez —

(H.) A „Debreczen" mult heti számában Budapestről biztos forrásból irja a levelező, hogy Bécsben „Magyarország" czim alatt függetlenségi párti lap fog megjelenni. Roppant kár az „illetőknek," kiknek nevét discretióból nem közöljük. Egyébiránt a t. levelező ur, tudja, hogy ez nélkülöz minden alapot. Volt ugyan szó itt Bécsben egy „Magyarország" czimü lapról, és meg is fog jelenni, csakhogy „k ö z g a z d á s z a t i" s nem pedig politikai lap lesz az, ha ugyan sikerül ennek kivitele, az iránt, hogy a szereplő nevét nem lehet, nem szabad még nyilvánoságra hozni, tudni fogják azt is, miért titkolja a lap keletkeztét, és igy kár volt abba bele szólani.

S csak visszaélt a bizalommal a t. levelező ur, midőn azt nyilvánosságra hozta. (Mi e közgazdászati lap szerkesztőjéül b. Kaas Ivort hallók emlegetni. S z e r k.) Szomoru átka az hazánknak, hogy jelesebb müvészeink a külföld oltárára rakják le müveiket és hogy sokat ne emlitsek, M u n k á c s i, — ki állandó lakhelyévé Belgiumot választá és Párisban épitett házat magának, mintha Budapest nem lenne elég nagy város. Itt van továbbá P á l László, ki tájképeivel a kiállitáson babért aratott, és kiment külföldre, hogy müvészetét ott ragyogtassa. Hogy is mondta Petőfi?

„Annyi kincse van tehát a hazának,
Hogy nem is fér benne meg?

— *A magyar fővárosból.* **Czabayt**, kit Erny gyilkosának hitték, szabad lábra helyezték. **Dalmady** Győző jeles lyrikusunk összes munkáit legközelebb sajtó alá rendezi. **Deák** Ferecz egészségi állapota jobbra fordult. **A magyar** dalszinház épitésének tervezetei már véglegesen megállapittattak, erre nézve a hermin.atéri telket szept. 15-ig a bizottság átveszi. **A népszinházhoz** Tihanyit a budai szinkör tehetséges tagját is szerződtették. — **Egy** 500 frtról szóló betáblázott kötelezvényt találtak a bodzafa-utczában. Tulajdonosa átveheti a kapitányi hivatalnál. **A budai** vizkárosultak részére egy millió kölcsön felvétele végett a pénzügyi bizottság azt javasolja, hogy a hazai pénzintézetek ajánlattételre szólittassanak fel. **Podmaniczky** Frigyes honvéd őrnagynak neveztetett ki.

Vidék.

— A „Debreczen" levelezése. —

H.-S z o b o s z l ó, aug. 23.

A folyó hó 21-én H.-Szoboszlón tartott mükedvelői előadás jövedelméhez felülfizetésekkel járultak M ó n u s Sándor, L e n t e Pál T e l e k y László, A d l e r Farkas és Antal százados urak 2—2 frttal. P a z á r János és P a k s y József urak 1—1 frttal, S i k k László 60 krral, F i s c h b e i n Móritz 40 krral és K r a u s s Konrád 60 krral, mely összegek ezennel nyugtáztatnak. S i k k László, pénztárnok.

— ***Vidéki hirek.*** **Az ág. ev.** egyházkerület gyülése Kőszegen számos résztvevő jelenlétében tartatott meg. **Rónay Gyula** feledhetetlen szinművészünk siremléke N.-Váradon már elkészült. A siron felállitva körülbelől két öl magas leend. **Bodorffy Henrik** temetése, nagy részvét közt ment végbez. Béke lengjen az elhunyt hamvai felett! **Botrány**. Lippán a körmenet alkalmával az apáczazárdán a bajor s a pápai zászlók lengtek. **Rulikovszky** Kázmérért, ki 1849-ben a szabadságharcz pártolásáért az oroszok által főbelövetett, e hó 28-án gyászistenitisztelet tartatik. — **Sz.-Mártonban** egy fiatal leányt az ottani jegyző meglott, aztán a puskát magának fordította, de szerencsétlenül, mert halál helyett, mit ohajtott, csak sérülést kapott. Oka a szerelemféltés volt. **Aradon** hamis bankjegyek vannak forgalomban. A hamisitókat kutatják.

Lázongás az iszlám ellen.

— Tiszai Dánieltől. —

(Vége.)

A török nemzet, ha kikényszeritik a cselekvés terére, egymaga is kemény ellenállást tanusithat, az oroszokkal szemben pedig, vitézsége nagyszerü és bámulatra méltó, mit bebizonyitott a krimi hadkor, Szilisztria védelménél, hol Musza basa, mint vezér, 60 ezerből álló, csupa török s arab fedezetével, tökéletesen harczképtelenné téve, véres fővel verte el az oroszoknak 200 ezernyi, ostromszerekkel bőven ellátott hadát 5 vitéz tábornokával együtt, kiknek ketteje elesett, hárma pedig nehéz sebekkel hurczoltatott el.

Hát Ómer vitéz dandárai egy zászlóalj magyar előharczossal, a többek közt Kalafátnál a Duna partjain, oly döntő lökéseket adtak az orosz hadoszlopoknak, hogy a szultán a sok jegyzékváltásra, melylyel fenyegették, kénytelen volt vitéz hadát a győzelemből visszavonni és a magyar zászlóaljat, melytől ott a Duna körül bizonyos helyen, különösen irtóztak Manasztirra belebbezni. Mely tényt a manasztiri hölgyek neheztelvén, énekben örökitették meg emlékűket, melyet ma is zengedeztetnek, s mely igy kezdődik: „Amán Padisahim, ne japtik szize, Moszkov kársi szindán csévirdin bize.“ stb.

Azon esetben, hogy ha Constantinápolyt az oroszok szövetségesekkel támadnák meg, bizonyos, miszerint az 55-iki alliancot a törökök háta megett fogják ujolag találni.

Az osztrák-magyar külügyminiszternek pedig, kinek a nagy politikai lapok nem tudnak tanácsot adni, csak annak bölcsességébe kapaszkodnak, szerintünk nincs más teendője nyiltan a szigoru semlegességnél; miután már az ország határa a lázadás terjedtségének megfelelő figyelő haddal, katonailag bizonyosan megszállatott, mely hivatva van arra, hogy a lázadás lángjának határainkon átharapózását erélyesen visszautasitsa.

Az eddig elmondottak után engedtessék meg egy kis kitérés. Sokan meg fognak ütközni azon, hogy mikép irhat eként és micsoda forrásból meritheti értekező állitásait a török nemzetről? holott ők a könyvekből egészen ellenkezőt olvastak és tanultak. De hát másképen tünnek ám elő bizonyos dolgok, mihelyest az ember saját hosszas tapasztalatainak emléklapjairól szakaszt ki egyes képeket; máskép pedig, hogy ha azokat az ember kétes származásu forrásból halászsza ki.

Hazánkban többnyire német utazók leirásaiból jutnak leginkább a keleti dolgok ismeretéhez. Felkészül ugyanis a német tudós, szerinte életveszélyivel teljes keleti utjára, magához szedvén a tudásban gyarapodásnak megszerezhető kellékeit, s végrendelete megtétele után előre is roskadozva, a megszerzendő gazdag tapasztalatok sulyától, előleges nyelvtudomány nélkül sok leirt, de ki nem állott küzdelmei után a tengerszoros mindkét partja képzelmet felülmuló regényes voltának szemlélésétől agyonfáradva, Galata partvárosból roppant töredelemmel felmászik Péra városrészbe s a „dörtjol ágzin“ keresztül, tul a „passage Orientál“-on felüti tanyáját a „Hotel de Française“-ban.

Nyelvtanulással nem törődik, mert első kisérletei után azon tapasztalatra jut, hogy ha három éven keresztül éjét, nappalát nyelvtanulással töltené is, még se tudná beszélő müszerét oda idomitani, hogy három török szót tisztán ki tudna mondani. A felnőtt német sohase tanulhat meg beszélni törökül, ha csak mint kisded, azon nem kezdi a gagyogást.

Tolmácsot fogad tehát, mely az ottani szegény sorsu görögökből telik ki. A görögök pedig, mind török falók. E török faló görög mondatolja aztán toll alá a derék tudósnak esetről esetre azon épületes dolgokat, miket a magyar tudósok is jónak látnak hébekorba e tisztátalan forrásból kimeriteni, mint például P. Szathmári Károly egyik törökös regényében „Ben kurtul csok dom jukkur alla“, mely törökül eképen lenne jól: „Ben kurtuldum, csok sükür allaha“ (én megszabadultam, sok hála istennek.)

Végre indittatva érezzük magunkat eszmelánczolatnál fogva kimondani, hogy ha a rémult idők homályos korszakába visszatekintünk, eltelik keblünk a fájdalomtól, hogy azon idő szerint a világ két legvitézebb nemzete a török és magyar, külcsönösen emésztette fel egymás erejét, a helyett, hogy mint egy származásu testvér nép, karöltve, véd és daczszövetségben uralkodó nemzetté fejlődtek volna. Ha a világot meghóditani vágyó hatalmas szultán előtt Hunyadi János nem képez áthághatlan falat; ki tudná megmondani, minő képe volna most a világnak?

Ha Mátyás segitő serege idejében érkezik meg Zórim herczeg számára? Ez a szelid, költői szellemü herczeg a török trónon, Mátyás, a tudós, harczias lovagias király, fején a magyar nemzet koronájával, e két vitéz nemzet Jézus szelid tanának elterjedése után, minő történetet alkothatott volna, ki tudná azt ismét megmondani?! De őket elnyelte az örökké éhes sir, és nem termett többé egyik föld sem olyan férfiakat, kik a Mátyás politikájának elejtett szálait megtalálták volna.

A török nemzet volt az, mely midőn nemzetünk fiait keresztyény testvérei világgá üldözték volna, az üldözötteket keblére fogadván, hazát adott a hontalannak, áldja meg érte a mindenható!

Külföld.

— **A herczegovinai lázzadás.** Érkezet táviratok szerint a törökök Balja hegységig Dubnicza mellé nyomultak elő, borzasztóan rabolnak s a keresztények házait felgyujtják. Az Una- és Száván át Ausztriába menekült rajakh száma állitólag hivatalos adatok nyomán 10,000-et tesz. Petrinje községe elhatározta, hogy a menekülteknek ingyen ád fát és marháiknak legelőt. Tegnap megütköztek a törökökkel Lamana mellett a dubicai hidnál, hol 50 török és két felkelő esett el, mindkét részről számos sebesült maradt a csatatéren. A felkelők fegyveresekben és lőszerekben szükséget szenvednek. Ó-Gradiskáról a következő táviratok érkeztek: Jassenovac, Mlaka, Orahovo és Gradiska minden átkelő helyei menekülőkkel van tömve. Tegnap mintegy 3000 ember kelt át marhacsordáikkal együtt. Nagy nyomor uralg a nép közt. Brelinában a Drina mellett a szerb határon szintén kitört a lázadás. A törökök Bihacból Kostajnica felé vonultak, miután a legtekintélyesebb keresztyéneket elzárták, mely okból Zavalje és Sluuj mellett sok keresztyén osztrák területre menekült.

UJDONSÁGOK.

* **A debreczeni gyalogverseny-társulat** választmánya felhivja a versenyre jelentkezett összes pályázókat, hogy pénteken, azaz f. hó 27-én délután félháromórakor a zenede termében tartandó értekezletre, okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. — Debreczen, 1875. augusztus 25. Budaházy Endre, elnök.

* **Kőrösy Sándort**, főiskolánk most választott jeles tanárát nagy kitüntetés érte legközelebb. Nevezett tanár ugyanis tisztelőitől bucsuzás alkalmával, Pápán ezüst billikommal lepetett meg. E tanárról annyi jót hallottuk, hogy iskolánknak méltán diszére fog válni.

* **A pusztán is volt Lajos estéje.** Vértessy Lajos polgártársunkat tegnap este többen látogatták meg az ebesi pusztán. A magyaros vigalomból nem hiányzott Boka Samu zenetársulata sem. Az első pohár a házigazda által Kossuth Lajosért, a legnagyobb magyar emberért ürittetett. — Éltették a derék házigazdát s a jelenlevő Sikk Lajost, — a távollevő Lajosokról sem feledkeztek meg; Mocsári Lajosért s Csávolszky Lajosért, továbbá a függetlenségi párt vezéreért Simonyi Ernőért és még Verhovai Gyuláért lelkes pohárköszöntések tartattak.

* **Válasz**. Telegdi L.-nak azon nyilatkozatára, melyben a főreál, kereskedelmi és felsőbb gazdászati tanintézet pályaterveinek megbirálásánál a szépitészeti bizottmány által követett eljárásáról a „D.“ 161-ik számában közlött czikket, tekintet nélkül az igazságra, „alaptalanságokat tartalmazó“-nak nyilvánitja. Édes Telegdi ur! Vegye elő a „D.“ 161-ik számát és az abban megjelent czikket hasonlitsa össze a saját czikkével, meg fog ön győződni, hogy az a következő eltérések kivételével azonos: 1-szőr. Ön az első dijra érdemesitendő tervről is említést tesz, azt a „D. irója“ is tehette volna, de feleslegesnek tartotta, mert a felett kérdés nem forog fent. 2-szor, a második dijra ajánlott tervnek el nem fogadását elismeri ön, csakhogy, ennek megbuktatásánál, a szakbizottsággal szemben, nem szakértők és érdekeltek beavatkozásával elkövetett helytelen eljárást „Correct“-nek tartja, és nem akarja elismerni azt, hogy az érdekeltek befolyása szerepelt. Ezen tényekkel igazolható állitásokból a „D. irója“ az igazság érdekében egyetlen egy hajszálnyit sem enged; habár ezerszer alaptalannak nyilvánitja is ön. Tessék érvekkel megdönteni, ha lehet. Térjünk át a szépitészeti bizottmánynak az ön által „Correct“-nek nevezett eljárására; mely abból áll, hogy a kinevezett szakértők által, részletes birálat utján jónak és a második dijra méltán érdemesithetőnek találta a többi 4 pályaterv által meg sem közelithető „kereskedelem“ stb. jeligéü kitünő pályamüvet, (melyen nagyon meglátszik, hogy az nem a komám uramék irodájában készült terv) önök, mint ahoz nem értők, az érdekeltekkel együtt — egy pillantást vetve rá, itéletet hoztak — megbuktatták (ennek igy kellett történni, mert a szakértők által hátérbe szoritott komám uram tervének csak igy lehet nyerni.) Határozottan tudjuk, és állitjuk, hogy ezen eljárásnál több érdekelt vett részt, de ha még eről tudomásunk nem volna is, helytelennek tartanók a szépitészeti bizottmánynak a szakértő bizottsággal szemben elkövetett eljárását mindaddig, mig be nem bizonyittatnék, hogy a szakértő bizottság eljárása nem „Correct.“ Önnek igen helyes fogalma van a „Correct“ eljárásról. Igen „Correct“ eljárás az ilyen, mely nemcsak a tudatlanság, hanem roszakarat bélyegével meg van pecsételve, (épen ezért biztosan remélhető, hogy a tek. tanács az önök véleményét, a szakértőkével szemben — nullának fogja tekinteni.) Kiabálják az érdekeltek uton utfélen, — ön pedig a czikkében, hogy a „keresk.“ jeligéjü terv „tulajdonképen nem pálya, hanem csak eszményi tervrajz, minthogy az legnagyobb részben nem alkalmazkodott a pályázók elé irt programhoz.“ Na még ezt, vagy ehez hasonló nyilatkozatot egyetlen egy szakértőtől sem lehetett hallani, csak önöktől. Már pedig minden józan felfogásu egyén inkább a szakértők, pedig ahoz nem értők és érdekvadászok szavának ad hitelt. Vakmerőség volna józan észszel feltételezni is, — hogy a nem szakértők ily nagy tervek birálatához értenének, épen ezért azt ők sem itélhetik meg, hogy a programnak meg nem tartása mennyire rontja le egyik vagy másik tervnek mübecsét, hanem csak arra tudnak szoritkozni, hogy ez az utczai homlokzaton beugrást csinált, de tekintetbe nem tudják venni a belső nagy és czélszerü berendezést, halálos itéletet mondanak felette: e bizony nem jó, — nem arra való; ellenben egy más tökéletlen rajzolatot, melyben külsőleg s belsőleg feltünnek az óriási hibák, mégis képesek jónak tartani, mert a komám uramék is a mellett vannak. Végtére felkéretik ön, miszerint: ne fektessen arra sulyt, hogy a tervek végelfogadás végett a miniszteriumhoz is felküldetnek, oda már csak az önök által elfogadott tervek mutattatnak be. A „D. irója.“

* **Ballagi Mór** a hajnali vonattal városunkon utazott keresztül. Budapestről idáig Kiss Rezső reáliskolai tanárral jött, s a derék tudós Debreczen müveltségi haladásáról igen elismerőleg nyilatkozott.

* **Ajánlkozás.** Egy jó készültségü 3 évi technikát végzett fiatal ember alkalmazást keres mérnöki, ügyvédi vagy közjegyzői irodában. Ért és beszél németül is, és hivatalos kezelést u. m. iktatói, kiadói, levéltárnoki kezelést tökéletesen érti. Ez ifju kedvező s türhető feltételek mellett vidéki közjegyző mellé is kimenne. Értesitést ad szivességből lapunk szerkesztősége.

* **Városunkban** több helyen megünnepelték tegnap Kossuth Lajos névestélyét. Annyi áldás szálljon rája, a mennyit minden igaz magyar óhajt neki.

* **A vásárbirói hivatal árjegyzéke.** — Debreczen, 1875. év aug. hó 24-én. — 1 mérő buza 4.00— kr, 1 mérő kétszeres 3.10 kr, 1 mérő rozs 2.70 kr, 1 mérő árpa 1.55 kr, 1 mérő zab 1.65 kr, 1 mérő tengeri 2.70 kr, 1 mérő köles 1.55 kr, 1 mérő kása 3.75 kr, 1 zsák uj burgonya 1.10 kr, 1 mázsa szalonna 41—42½—43 frt, 1 mázsa háj 42—43—44 forint.

* **A tavaszbuza**, a mint halljuk, igen gyéren ereszt. Több helyen alig ad meg két magot.

* **Szép tengeritermésre** lehet az idén kilátásunk. Azonban némely helyen az üszögösödés ellen panaszkodnak.

* **A homokkertben** a vinkó ára ujabb értesülésünk szerint, nem hét, hanem 10 frt. Drága lesz hát a mulatság.

* **Uj zenemüvet** szerzett Boka József, egyik helybeli zenetársulat vezetője; a mü sajtó alól már kikerült.

* **Beküldetett.** A nagy Debreczenben nincs ember, a ki a vonó hangszereket igazitni tudná, s ha valaki hegedüje elromlik, azt másuvá kell küldeni igazitás végett. Pedig itt a zenede is. Egy jó hangszerigazitó megélhetne itt.

LEGUJABB.

— **A h.-böszörményi** „48-as kör“ tegnap Kossuth Lajos névestélyét alkalmával elhatározá, hogy ezentul a — **függetlenségi kör** nevet veszi föl. E határozat egyhangulag hozatott. Éljen a h.-böszörményi „függetlenségi kör!“

— **Bécsi tőzsde** aug. 25. (Távirati tudósitás.) Ezüst 101.00, cs. arany 5.27½; Napoleonlarany 8.91½.

Szerkesztői nyilt posta.

— H.-Szoboszlóra. (A. S.) Becses tudósitásait mindig szivesen veszszük. Üdvözlet! — Marosvásárhelyre. Az „Erdély“ szerkesztőjének legmelegebb baráti üdvözletünket Samu napjára. — Kösiszegre is a kis Samunak. — Helybe. (T. P.) Hol lehet látni. Talán keressz? — Nyiregyházára. Köszönjük. Szervusz!

Felelős szerkesztő s kiadótulajdonos:
SZATMÁRI KÁROLY.
Főmunkatárs:
TISZAI DÁNIEL.

HIRDETÉSEK.

Pénteken, aug. 27. utolsó előadás!

Circolo Equestro I'taliano.

Ma szerdán, aug. 25-kén

A vásártéren felállitott lovarkörben.

RENDKIVÜLI DISZ-ELŐADÁS

uj müsorozattal

a magasabb mülovaglás, lóidomitás, testgyakorlat és némajáték köréből.

Záradékul itt másodszor:

HÓFEHÉRKE.

Rendkivüli hatásos némajáték Grimm hasonnevü meséje után a lovarda számára átdolgozva és előadva 4 szakaszban 93, — 8—10 éves gyermekek által. — Első szakasz: A varázs tükör és Hófehérke itélete. — Második szakasz: Hófehérke összetalálkozása az erdőben a törpéknél, — a megmérgezés és felébredés. — Harmadik szakasz: A királyi ünnepély és a tánczvigalom. — Negyedik szakasz: Az ördögök ünnepélye. — Hófehérke mostoha anyjának számüzetése. A végképlet fényes tüzijáték és bengaliai tüzfénynyel világitva.

Nagyérdemü közönség!

Itt létem alatt ezen barátságos városban szerencsém volt társulatommal a n. é. közönség becses pártfogását megnyerhetni. Kellemes kötelességemnek tartom, ezen jóakarat és részvétért legmelegebb hálámat kifejezni, és biztositom a n. é. közönséget, hogy a napokra, melyeket e városban társulatommal töltek, mindig örömmel fogok visszaemlékezni. És ezennel ajánlom magam a n. é. közönség becses emlékébe, hogy ha netalán még valaha szerencsém lenne e barátságos várost meglátogatni, oly jóakarattal fogadjanak körükbe mint jelenleg. — Egyuttal felkérem a n. é. közönséget e négy bucsu-előadás minél számosabb látogatására.

Tisztelettel.

Sidoli Theodor, igazgató.

Mindennemü készletek és tárgyak ezen némajátékhoz egészen ujonnan vannak berendezve és a legnagyszerübben kiállitva.

Helyárak és kezdete mint rendesen.

A némajáték teljes magyarázati szövege diszesen füzve, magyar és német nyelven, az előadás alkalmával 10 krajczárért kapható.

Holnap nagy előadás.

JAKAB, HELLER és LIPPMANN

ajánlja a t. cz. birtokos és gabonakereskedő uraknak **dusan ellátott**

zsákraktárát,

a legjobb minőségben és jutányos gyári áron, bármily nagy mennyiségben.

220 25—

Titkos betegségek

és

bőrbajok

gyógyittatnak **RICORD** párizsi egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint,

FOGAK

és azoknak tövei fájdalom nélkül kihuzatnak.

Dr. Weisz Gyula.

gy. orvos által.

Lakik: Miklósntcza Mózes Lajos-féle ház 2079. sz.

270 6—6

Eladó szőllő.

A Tóczóskert alsó járásában 7¼ kapa jó karban levő szőllő, nagyszámu termő nemes gyümölcsfákkal, pajtával, szüretelő edényekkel, függő gazdag termésével együtt — kedvező feltételek mellett — eladó.

Értekezhetni a tulajdonossal kishatvan-cserepes-utczán 1339-ik szám alatt. A hol több jól kezelt és nemes gyümölcsfákkal diszes eladó szőllőről is lehet értesitést venni. Ugyanott eladó testgyakorló nyujtó is találtatik.

232 6—6

„Tisza“ biztositó társaság.

A „Tisza“ biztositó társaság Debreczenben, a társasági alapszabályok 39. §-ának értelmében

második rendes közgyülését

f. évi szeptember 12-én d. e. 9 órakor

Debreczenben a városház nagy termében fogja megtartani, melyre a t. cz. részvényesek 40, és 41-ik §§-ainak*) értelmében ezennel tisztelettel meghivatnak.

Tárgy sorozat:

1) a kormányzati jelentések — és
2) az 1874. évi zárszámadások előterjesztése,
3) az üresedésbe jött kormányzati tagságoknak választás általi betöltése,
4) a számvizsgáló bizottmány választása.

Debreczen, 1875. évi aug. 22-kén.

A választmány.

*) 40. §. A közgyülésen minden részvényes legalább 30 nappal a közgyülés előtt saját nevére irott részvény után, egy szavazattal bir, de csak akkor, ha arra a befizetés teljesittetett.

A közgyülésen azonban egy részvényes sem saját nevében, sem meghatalmazás alapján többet 10 szavazatnál magában nem egyesithet.

A részvényesek, ugyszinte a meghatalmazások, a közgyülés megkezdése előtt az elnöklő által e czélra kiküldött igazolási bizottságnál leteendők; a letéti jegyek a közgyülésbeni megjelenésre igazolásul szolgálnak.

41. §. A reszvényesek a közgyülésen szavazatjogukat vagy személyesen vagy szavazatképes részvényesek meghatalmazása által gyakorolják.

Kiskoruak, gondnokság alatt állók, nők, kereskedelmi társulatok, testületek és intézetek szavazatjogukat törvényes képviselőik által gyakorolják.

A közgyülési határozatok a jelenlevő és képviselt részvényesek általános szavazattöbbségével hozatnak. Szavazategyenlőség esetében az elnöklő véleménye dönt.

277 3—3

Ház eladás.

A néh. Vásárhelyi Györgyné Némethy Juliána hagyatékához tartozó darabos-utczai 1050-dik sor számu ház és utánavaló külső földe — kedvező feltételek mellett szabadkézből eladó.

Értekezhetni az örökösök megbizottjával Szabó Antal ügyvéddel. (Lakik Debreczenben, hatvanutcza 1517. szám alatt.)

279 2—3

Debreczen, nyomatott a részvény társ. könyvnyomdájában. 1875.